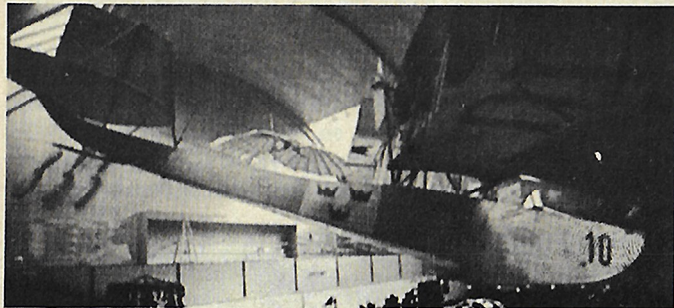

Professorinvirkojen määrä on kerrottava kymmenellä, jotta saataisiin oikea käsitys yhteiskunnan sijoituksesta tutkimukseen ja opetukseen esitellyissä historia-aineissa. Kuitenkin olisi arkipäiväinen voimista ja että teollinen kehitys on luonut yhteiskunnalle ja tekniikalle tämän valtavan merkityksen, olisi kohtuullista, että yhteiskunta omistaisi osan voimavaroistaan historian tutkimukselle ja opetukselle.

Pyrkimyksiä ei puutu

Pyrkimyksiä ei puutu. Tekniikan Museo Tukholmassa on vuodesta 1976 järjestänyt kansainvälisiä tekniikan historiaa käsitteleviä symposiumeja. Kirjoitelmat ensimmäisestä symposiumista "Technology and its Impact on Society" ovat juuri ilmestyneet (Tekniska Museet, 115 27 Stockholm; 90 kr). Valtionpankin juhlarahaston kustantamassa hankkeessa "Tekniker och vetenskapsmän i den industriella revolutionen" on ilmestynyt useita töitä, jota ankuroivat ruotsalaisen kehityksen kansainväliseen yhteyteensä. Tukholman teknillisessä korkeakoulussa on vuodesta 1966 lähtien pidetty tekniikan historiaa käsitteleviä kursseja, joita vuosittain seuraa yli 300 teekkaria. Chalmersin teknillisessä korkeakoulussa Göteborgissa on tänä vuonna perustettu tekniikan historian keskus, ja myös siellä on tarkoitus aloittaa kurssien pitäminen.

Norjassa pitää tutkimuspäällikkö Helmer Dahl tekniikan historian kursseja Norjan teknillisessä korkeakoulussa Trondheimissa. Dahl on julkaissut luentonsa oppikirjana "Teknikk og samfunn. Teknologiens rolle i den samfunnsmessige utvikling historisk belyst" (Universitetet; Trondheim, Norges tekniske Høgskole; Bergen/Trondheim 1979, 203 s.). Haluan erityisesti tähdentää tätä kirjaa, koska se on ensimmäinen tekniikan historian oppikirja Pohjolassa, ja siinä on viitteitä alan kasvavaan kansainväliseen kirjallisuuteen.

Tanskassa väitteli Thorkild Schiøler 1973 aiheesta "Roman and Islamic Water-Lifting Wheels" (Acta Historica Scientiarum Naturalium et Medicinalium Eidit Bibliotjeca Universitatis Hauniensis Vol. 28; Odense 1973). Hän on pitänyt kursseja tekniikan historiasta Tanskan yliopistossa ja työskentelee nykyään YK:n Food and Agricultural Organizationissa (FAO:ssa) tehtävään selvittää veden nostamisen antiikin aikaisia menetelmiä. Arvellaan, että tästä voi olla hyötyä monille kehitysmaille.

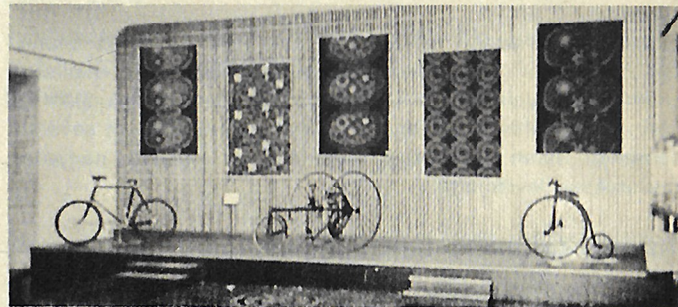
Suomen kehitystä ei tarvitse tässä käsitellä, mutta haluan tuoda esiin sosiaaliantropologi Pertti Pellon tutkimuksen kolttalappalaisten elämän muutoksista, jotka johtuivat moottorikelkan tulosta poronhoitoon 1960-luvulla — muutos, joka aiheutti laajoja ja odottamattomia sosiaalisia, taloudellisia ja ekologisia seurauksia. Tämä on erinomainen esimerkki siitä, mitä tekniikan historian tutkimuksella nykyään ymmärretään ja mitä toivomme saavamme aikaan.

Eräs käytännön edellytys on tutkijoiden koulutus, ja siihen tarvitaan Helmer Dahlin oppikirjan kaltaisia tietokatsauksia. Siihen tarvitaan myös Thorkild Schiølerin ja Pertti Pellon tutkimusten tyyppisiä erikoistutkimuksia. Tärkeää on myös liittää pohjoismainen tutkimuksemme kansainväliseen tutkimustoimintaan, jota esitellään esim. "Technology and Culture" -lehdessä. Jotta tähän päästäisiin Pohjolassa, tarvitaan yhteistyötä myös yli rajojen.

SVANTE LINDQVIST civ. ing.

INDUSTRILÄNDERNAS TEKNISKA HISTORIEFORSKNING

Föredrag av civ ing Svante Lindqvist, institutet för teknikhistoria, Kungl. Tekniska Högskolan, Stockholm, på IV Museidagen för teknik den 23 april 1980 i Helsingfors.

SAMMANFATTNING

Teknikhistoria var länge nog bara en krönika över teknikens egen historia, t ex utvecklingen från Herons ångkula till ångturbinen. Under de senaste tjugo åren har det, främst i USA, vuxit fram en teknikhistoria som anser att man bör försöka skildra teknikens utveckling relaterad till yttre orsaker och konsekvenser av ekonomisk, social, politisk och kulturell natur.

Det klassiska arbetet i teknikhistoria, "Medieval Technology and Social Change" av Lynn White jr (Oxford 1962) visar dock att den rent tekniska historien ej får försummas. Det ligger en fara i dagens modebetonade intresse för forskning kring "Teknik och samhälle".

Det finns många skäl att studera teknikens historia. Ett är att vi ej får se på tekniken som enbart tillämpad naturvetenskap. Tekniken har egen utveckling. Ett annat skäl är att teknikhistorisk forskning kan ge resultat av värde för framtidsstudier, teknikvärdering och biståndsverksamhet. Vi bör dock akta oss för att försöka hävda att de samband vi tycker oss se är "lagar" som äger sin tillämpning också idag och i framtiden.

Teknikens historia är en viktig del av den allmänna historien. Den är också en del av vår kulturhistoria. Om vi gör en strikt uppdelning mellan teknikhistoria och kulturhistoria i traditionell bemärkelse kan vi ej belysa samband av stort intresse.

Teknikens historia är idag föremål för forskning och undervisning i en rad industriländer. USA är föregångslandet, men också i Storbritannien är verksamheten stor. Det saknas inte initiativ i Norden, men vi måste försöka relatera vår forskning till den debatt som förs internationellt, främst då i tidskriften "Technology and Culture". Två exempel på vad vi bör försöka att åstadkomma är norrmanen Helmer Dahls kompendium i teknikhistoria och den finländske socialantropologen Pertti Peltos undersökning av Skoltlapparnas förändrade levnadsvillkor som en följd av snöskoterns introduktion i renskötselns på 1960-talet.

